

«Мерей» жекеменшік балабақшасы
педагогикалық әдеп жөніндегі кеңес отырысының
№ 3 хаттамасы

10.03.2024ж

сағат 13.00

Қатысқандар: директор, әдіскер, тәрбиешілер, мектепке дейінгі ұйымның педагогикалық әдеп жөніндегі кеңес мүшелері - 3 адам.

Күн тәртібі:

1. Педагогтардың құқықтары - Балабақша директоры Дегениязова С.Д.
2. Баяндама Тақырыбы: «МДҰ педагогикалық ұжымының сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметі» - Костилеуова А
3. «Педагогикалық әдеп және педагогикалық тактика» - кеңес мүшесі Абдуллаева А

Тыңдалды:

1. Күн тәртібіндегі бірінші мәселе бойынша балабақша директоры Дегениязова С.Д. педагогтың кәсіби қызметтегі құқықтары жайлы айтты. «Педагог құқықтары» жайлы ҚР заңнамасының Педагогтің кәсіптік қызметін қамтамасыз ету 6-бабында:

1. Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес жұмыс беруші педагогке ол кәсіптік қызметін жүзеге асыру үшін жағдайды қамтамасыз етеді.

2. Педагог кәсіптік қызметін жүзеге асыру кезінде:

1) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, оны кәсіптік міндеттерімен байланысты емес жұмыс түрлеріне тартуға;

2) одан Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы заңнамасында көзделмеген есептілікті не ақпаратты талап етіп алдыруға;

3) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделмеген тексерулер жүргізуге;

4) оған тауарлар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алу бойынша міндетті жүктеуге жол берілмейді.

Осы бапта көрсетілген құқықтарын үнемі басшылыққа алынып, жүзеге асыру көзделген анықтап, отыратындығын айтып өтті. Педагогикалық әдеп нормалары бұзылған жағдайда Педагогикалық әдеп қағидаларына сәйкес әділ және объективті қызметтіктерге тексеруге құқылы екендігін айтты.

2. Күн тәртібінің екінші мәселе бойынша «МДҰ педагогикалық ұжымының сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметі» - Костилеуова А сөз сөйледі.

МДҰ педагогикалық ұжымының сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметіне тоқталды. 2023-2024 оқу жылында Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің алдын алу туралы педагогтер мен қызметкерлерге арналған іс-шаралар жоспары құрылып, педагогикалық ұжым, ата-аналар арасында түсіндерме жұмыстары жоспарлы жүргізіліп отырды. Сол сияқты 2023 - 2024 оқу жылына арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру бойынша жұмыс жоспары жүзеге асырылып келеді. Сонымен қатар адалдыққа, сенімділік қарымқатынас орнатуға арналған «Сенім» жәшігі жыл бойы бөбекжайдың кіре беріс есігінің жанына ілінген. Жыл бойына бөбекжай қабырғасында «Сыбайлас жемқорлыққа жол ЖОҚ» жаднамасы, ақпараттық бұрышы ілулі тұр. Ата-аналар, педагогтер арасында заңсыз ақша жинауға қатаң тиым салу бойынша оқу жылының қыркүйек айында бөбекжай ата-аналары жиналыстары мен педагогикалық ұжым жиналысында таныстырылды.

3. Күн тәртібіндегі үшінші мәселе бойынша кеңес мүшесі Абдуллаева А, педагог-тәрбиешілердің көпшілік ортадағы «Педагогикалық әдеп және педагогикалық тактика» туралы айтты.

Әрбір педагог дұрыс іскерлік және эмоциялық қарым-қатынас орнату – күрделі іс. Ол бізден жоғары шеберлікті, кәсіби білгірлікті, тиісті іскерлік пен дағдыларды қажет етеді. Ал біздің шеберлігіміздің аса маңызды бөлігі – педагогикалық әдеп пен педагогикалық

тактика болып табылады.

Педагогикалық әдеп – мұғалім әрбір нақты жағдайда оқушыларға тәрбиелік әсер етудің бірден-бір тиімді құралын қолданатын арнайы педагогикалық іскерлік. Педагогикалық әдепке оқушылар жүрегіне педагогикалық жол табу деп те анықтама беруге болады. Оны оқушылардың сыртынан психологиялық бақылау жүргізу деп те атауға болады, өйткені педагогикалық әдептің өзі, К:Д.Ушинскийдің айтқанындай: “түптеп келгенде психологиялық әдеп”.

Педагогикалық әдепке және осы терминді қолдану өрісіне анықтама беру теорияда және педагогика практикасында үш түрлі көзқарасқа негізделеді:

жалпы адамзаттың әдептіліктің сіңіруі;

мұғалімнің жеке басының психологиялық ерекшелігі;

мұғалім шеберлігінің бір бөлігі.

«Педагог мәртебесі» жайлы ҚР заңнамасының 5-бабында

Педагогтік әдеп:

1. Педагогтік әдеп заңдылық, адалдық, жауапкершілік, жеке адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу қағидаттарына негізделеді.
2. Педагогтік әдепті бұзу тәртіптік теріс қылық болып табылады және педагогті Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес тәртіптік жауаптылыққа алып келеді.
3. Педагогтік әдепті білім беру саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Сөз барысында баяндамашы педагогтың көпшілік ортадағы әдеп-этикалық нормаларын сақтауға және орындауға міндеттілігі туралы тоқталады. Педагог-тиісті бейіндер бойынша педагогикалық және кәсіптік білім бар, білім алушылар мен тәрбиеленушілерді оқыту және тәрбиелеу, оның ішінде қосымша білім беруді ұйымдастыру және білім беру қызметін ұйымдастыру және әдістемелік қамтамасыз ету бойынша кәсіби қызметті жүзеге асыратын, кәсіптік стандартқа біліктілік талаптарына сай келетін, педагогикалық әдеп нормаларын сақтап, қамтамасыз ететін тұлға екендігін атап өтті.

Қабылданған қаулы:

1. Педагогтардың құқықтарының үнемі сақталуын және бұзылуына жол бермеу мектеп педагогикалық әдеп кеңесінен сұралсын.
2. Тәрбиеші-педагогтардың көпшілік ортадағы әдеп-этикалық нормалары сақтау әрбір тәрбиеші-педагогтың міндеті болып табылсын.
3. Мектепке дейінгі ұйымның педагогикалық ұжымының сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметі бойынша жұмысты жалғастыру.

Педагогикалық әдеп жөніндегі Кеңестің төрайымы:
Хатшы :

Джумабаева А.Р.
Дүйсенханова Р

«Мерей» әсекеменшік балабақшасы

КЕҢЕС

Тақырыбы: «Педагогтардың құқықтары мен міндеттері»

Дайындаған: Дегениязова С.Д.

2023-2024 о.ж.

Педагогтардың құқықтары мен міндеттері
ПЕДОГОГ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ, МІНДЕТТЕРІ МЕН
ЖАУАПКЕРШІЛІКТЕРІ
(әрбір педогог білуі тиіс)

Білім туралы заңның 51-бабында Педагог қызметкердің құқықтары, міндеттері мен жауапкершілігінің негізі көрсетілген.

Педагог қызметкердің:

- 1) кәсіби қызметіне арналған жағдаймен қамтамасыз етіле отырып, педагогтік қызметпен айналысуға;
- 1) кәсіби қызметіне арналған жағдаймен қамтамасыз етіле отырып, педагогтік қызметпен айналысуға;
- 2) ғылыми-зерттеу, тәжірибелік-эксперименттік жұмыспен айналысуға, педагогтік практикаға жаңа әдістемелер мен технологияларды енгізуге;
- 3) жеке педагогтік қызметке;
- 4) тиісті білім беру деңгейіндегі мемлекеттік жалпыға міндетті стандарт талаптары сақталған кезде педагогтік қызметті ұйымдастырудың әдістері мен нысандарын еркін таңдауға;
- 5) білім беру ұйымдарын басқарудың алқалы органдарының жұмысына қатысуға;
- 6) ұзақтығы төрт айдан аспайтын, бес жылда кем дегенде бір рет біліктілігін арттыруға;
- 7) санатын арттыру мақсатында мерзімінен бұрын аттестатталуға;
- 8) педагогтік қызметтегі табыстары үшін мемлекеттік наградалар, құрметті атақтар, сыйлықтар мен атаулы стипендиялар түріндегі моральдық және материалдық көтермеленуге;
- 9) өзінің кәсіптік ар-намысы мен қадір-қасиетінің қорғалуына;
- 10) әскери қызметке шақырылу мерзімінің кейінге қалдырылуына;
- 11) ғылыми қызметпен айналысу үшін педагогтік стажы сақтала отырып, шығармашылық демалыс алуға;

12) білім беру ұйымы әкімшілігінің бұйрықтары мен өкімдеріне шағымдануға құқығы бар.

Сонымен қатар құқықпен қатар міндетін қатар жүретін ұмытпағаныңыз жөн, педагог қызметкер:

- 1) өзінің кәсіптік құзыреті саласында тиісті теориялық және практикалық білімді және оқыту дағдыларын меңгеруге;
- 2) мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарының талаптарына сәйкес көрсетілетін білім беру қызметтерінің сапасын қамтамасыз етуге;
- 3) білім алушыларды жоғары имандылық, ата-аналарына, этномәдени құндылықтарға құрмет көрсету рухында, қоршаған дүниеге ұқыпты қарауға тәрбиелеуге;
- 4) білім алушылардың өмірлік дағдыларын, біліктіліктерін, өздігінен жұмыс істеуін, шығармашылық қабілеттерін дамытуға;
- 5) өзінің кәсіптік шеберлігін, зияткерлік, шығармашылық және жалпы ғылыми деңгейін ұдайы жетілдіріп отыруға;
- 6) бес жылда кемінде бір рет аттестаттаудан өтуге;
- 7) педагогтік әдеп нормаларын сақтауға;
- 8) оқушылардың, тәрбиеленушілердің және олардың ата-аналарының абыройы мен қадір-қасиетін құрметтеуге міндетті.

«Мерей» жасөспірімдік балабақшасы

Баяндама

Тақырыбы: «Педагогикалық әдеп және педагогикалық тактика»

Дайындаған: Абдуллаева А.

2024-2025 о.ж.

Баяндама

Тақырыбы: Педагогтік әдеп және педагогтық тактика

Педагогтік әдеп және педагогтық тактика туралы түсінік.

Қазіргі кездегі мектеп – оқушылар үшін ақпарат берудің бірден – бір көзі емес. Олар мектеп өмірі, мұғалімдер, оқушылар өмірі туралы оқиды, радио тыңдайды, телевизия хабарларын, кинофильмдерді көреді. Олар біздің мамандығымыздың құпияларымен, біздің қоғамымыздың оқушыларды тәрбиелеуге қоятын талаптарымен де таныс. Олар біраз жағдайда біздің қылықтарымызды бізден жақсы ажырата алады. Оларға біздің тарапымыздан қойылатын талаптың орынды болуын зейін қоя қадағалайды, олар біздің талаптарымызға сын көзбен қарауға да бар, тіпті келіспейтін кездері де болады. Сондықтан да біздің оқушылармен қарым-қатынасымыздың мәні ерекше. Оқушылармен дұрыс іскерлік және эмоциялық қарым-қатынас орнату – күрделі іс. Ол бізден жоғары шеберлікті, кәсіби білгірлікті, тиісті іскерлік пен дағдыларды қажет етеді. Ал біздің шеберлігіміздің аса маңызды бөлігі – педагогикалық әдеп пен педагогикалық тактика болып табылады.

Педагогикалық әдеп – мұғалім әрбір нақты жағдайда оқушыларға тәрбиелік әсер етудің бірден-бір тиімді құралын қолданатын арнайы педагогикалық іскерлік. Педагогикалық әдепке оқушылар жүрегіне педагогикалық жол табу деп те анықтама беруге болады. Оны оқушылардың сыртынан психологиялық бақылау жүргізу деп те атауға болады, өйткені педагогикалық әдептің өзі, К:Д.Ушинскийдің айтқанындай: “түптеп келгенде психологиялық әдеп”.

Педагогикалық әдепке және осы терминді қолдану өрісіне анықтама беру теорияда және педагогика практикасында үш түрлі көзқарасқа негізделеді:

1. жалпы адамзаттың әдептілікті сіңіру;
2. мұғалімнің жеке басының психологиялық ерекшелігі;
3. мұғалім шеберлігінің бір бөлігі.

Алғашқы екі көзқарас бойынша педагогикалық әдеп мұғалімнің оқушыларға деген сүйіспеншілігі, олармен сыпайы қарым-қатынасы, олардың қадірін біліп сыйлауы, қайырымдылық, ілтипаттылық, кеңпейілділік, шынайылық, ұстамдылық, байсалдылық, сенімділіктің мінез сипаттары және қасиеттері қатарында қарастырылады. Үшінші көзқарас бойынша педагогикалық әдеп оқушылармен қажетті қарым-қатынастар орнату және оны сол қалпында ұстай білудегі арнайы кәсіби іскерлік ретінде қарастырылады. Оған жалпы педагогикалық амал-тәсілдердің едәуір бөлігі, жекелеп айтқанда педагогтық техника да енеді.

Бұлайша ұғынғанда педагогикалық әдеп түптеп келгенде педагогикалық тактика болып табылады. Бұдан былай біз бұл екі терминді де қолданамыз. Оларды белгілейтін сөздердің шығу тегі түрлі болғанымен мазмұн ортақтығы мол:

такт латынша *tactus* – “жанасу, түйсіну” дегеннен,

ал тактика – грекше *taktike* – “тәртіпке келтіру” деген сөзден шыққан. Осы екі терминді пайдалану қажеттілігі бар ма?

Бар, өйткені біз көбіне бір терминді екіншісімен алмастырып жібереміз, педагогикалық тактикамен істес бола отырып, педагогикалық әдеп жайын айтамыз. Педагогикалық әдеп жағымды жақтан ғана қаралады.

“Педагогикалық әдебі нашар” қайырымдылығы нашар, сыпайылығы нашар, балаларға деген сүйіспеншілігі нашар, т.б. деумен бірдей. Ал педагогикалық тактиканың тым күрделі – аса жақсыдан жаманға дейін, мейлінше жетілгендіктен қарадүрсінділікке тұқыртылған мәні болуы мүмкін. Әрбір мұғалім оқушылармен қарым-қатынаста белгілі бір тактиканы әрқашанда қолдана береді, бірақ онда педагогикалық әдептің болмауы да ықтимал. Былайша айтқанда мұғалімдердің бірсыпырасының оқушыларды бағындыруға, олардың қарсылығын тойтаруға бағытталған үркітулері, жазалаулары, ақылгөйлігі, дауыс көтеруі, т.б. жақсы болмаса да әрине өзіндік тактикасы, бірақ ол әсте де педагогикалық әдеп бола алмайды. Мұғалім оқушыларына ықыласты қарап, оларды қадірлеп, кеңпейілді, сақ, әдепті болғанымен олармен қоян-қолтық араласа алмайтын жағдай болады. Оның сабақтарында тәртіпсіздік үстемдік етеді, оқушылар үй тапсырмаларын орындамайды, айтқан ақылды тыңдамайды, шынтуайтқа келгенде оны сыйламайды. Мұндай мұғалімді әдептілігі жоқ деп кінәлауға болмайды. Онда әдеп бар. Бірақ оның тактикасы жетілмеген, тактикалық амал тәсілдері қоры аз, ұйымдастыру мен жүйелілік мүлде жоқ. Педагогикалық шеберлік тұрғысынан алғанда мұғалімнің мінез ерекшелігі ретіндегі әдептілігінің оның әрбір нақты жағдайда тиімді тактика таңдай білуінің үйлесімділігі мейлінше дұрыс болып табылады.

Жеке әңгімелескенде кейбір жолдастар “тактика” деген әскери терминді педагогика сияқты бейбіт ғылымға көшірудің керегі бар ма деген күдік білдірді. Өйте берсек, педагогикалық стратегияға да барамыз дейді олар. Мұндай күдіктің негізі жоқ шығар. А.С.Макаренконың тәрбие тәжірибесіне әскери өнердің кейбір элементтерін саналы түрде енгізгені мәлім. Оның үстіне тактика тек әскери ғана емес,

философиялық, ғылыми, саяси термин. Сондай-ақ, педагогикалық та термин. Оқыту теориясында қазір “стратегия” термині кең де, тар да мағынасында қолданады. Мысалы, есеп шығару стратегиясы деп айтылып та жүр. Ал тактика – стратегияның құрамдас бөлігі. Сондықтан тактика ғана емес, стратегия да педагогикаға жат емес. “Тактика” термині оқушылармен қарым-қатынасымыз турасында әңгіме қозғалғанда педагогикалық әдебиетте де қолданылады. Тактиканың анықтамасында әдептің педагогикалық шеберліктің құрамдас бөлігі ретінде, оқушыларға әсер ету құралдарының белсенді қоры ретінде қарастырылатын педагогикалық әдеп анықтамаларымен бірегейлігі мол.

Осылайша ұғынылатын педагогикалық әдеп, менің бұрын айтып өткенімдей, нақты педагогикалық тактикаға, біздің стратегиямыздың нақтылы көріністеріне, оқушыларға ықпал етудің түрлі құралдарын іскерлікпен ұштастыруға және пайдалануға айналады.

Педагогикалық тактика мұғалімнен әскери тактика командирден нақты жағдайда бағдар табуды, бар мүмкіндіктер мен кедергілерді есепке алуды, тура және айналма жолдарды, қарсылықтың күткен және күтпеген формаларын, ықтимал нәтижелерді көре білуді, т.б. пайдалануды қандай талап етсе, сондай талап етеді. Әрине, оқу – тәрбие процесінде мұғалімдер мен оқушылар қарсыластар емес, қатысушылар. Олар өзара ынтымақта болады. Бірақ бұл ынтымақ тартыссыз бола бермейді. Оқушылар өзіндік тіршілік, мүдделерімен өмір сүреді, оларды біздің оқу және тәрбие талаптарымызға, алдағы алшақ жатқан мақсатқа сәйкес келмеуі мүмкін. Оқушылар үшін оқу мен тәрбие көптеген талаптармен, қолайсыздықтармен, шектелулермен т.с.с. байланысты. Олар қарсылық көрсетеді, бұл қарсылық оқушылардың жан дүниесінде өте күрделі болуы ықтимал. Қарсылық ашық та астыртын, саналы да санасыз, жалпы да нақты, белсенді де самарқау мүмкін.

Педагогикалық әдеп қайшылықты жағдайларда мейлінше қажет, бірақ оның негізгі қызметі – ондай жағдайлардың алдын алу, оқушылардың қарсылығын бәсеңдету. Педагогикалық әдеп келісімпаздық, оқушыларға деген талап қаталдығын босаңсыту, олармен қақтығысудан икемдену емес. Талап қоя білмейтін мұғалімнің де, оқушыларға айқайлайтындар және өкпелететіндер сияқты, әдептілігі шамалы болады.

Біздер педагогикалық әдепке әрбір нақты жағдайда оқушыларға әсер етудің тиімді құралы ретінде педагогикалық тактика деп анықтама бердік. Сөйтіп, егер мен оқушылардың сеніміне ие болғым, олардың қарсылығын бәсеңсіткім, олардың көңілі мен ой-күйін игергім, өз жағыма тартқым, өз еркіме көндіргім және т.с.с. әрекет еткім келсе, біріншіден, жеткілікті мөлшерде әр түрлі тактикалық құралдар (тікелей қолданылатынынан жанама қолданылатынына дейін) қорым; екіншіден, оқушылардың қарсылық көрсетулерінің себептерін білуім; үшіншіден, олардың көңіл-күйін бағалай білуім; төртіншіден, менің әрекетіме қарсы әрекетті болжай алуым керек. Осыған байланысты мен өзімнің жалпы тактикамды ойластырамын немесе жеке тактикалық жолды таңдап аламын: нақты бір теріс қылықты белгілі мөлшерде айыптаймын, оған бей-жай қараумен шектелемін, байқамаған боламын, жағымды баға беремін, т.с.с.

Педагогикалық тактика бір-біріне мүлдем ұқсамайды. Оны барлық жағдайда барлық педагогтар қолдана алатын белгілі бір нұсқауға, тіпті ережелерге айналдыру қиын. Оқушылармен тіл табысуды жолға қоюға, оларға әсер етудің әр түрлі құралдарын қолдануға жалпы кеңес беруге ғана болады. Олар сіздерге, әрине, белгілі. Мен тек еске түсіре кетпекпін.

Адамдармен тіл табысуда, оларға әсер етудің әр түрлі құралдары.

Адамдық қадір-қасиетті құрметтеу. Сөз оқушылардың адамдық қадір-қасиетін құрметтеу жайында болып отыр. Педагогикалық әдеп мәнінің өзі адамды кемсітпеуде. Адамдық қадір-қасиет – адам бойындағы ең қымбат байлық. Біз оқушылармыздың, қоғамның болашақ құрылысшыларының бойындағы осы байлықтың әрбір бүршігін қызғыштай қорғауымыз керек. Оқушымен оның үлгерімі, тәртібі туралы сөйлесіңіз, екілік қойыңыз, екінші жылға қалдырыңыз, бірақ сөзбен де, көзбен де оның адамдық қадір-қасиетін қорламаңыз, оны күлкі етіп, мазақтамаңыз, ащы мысқылға үйір болмаңыз. Оқушыны қалай қатты ренжітуді емес, оған қалай жуысу, қалай көмектесу жолын ойластырыңыз. Тәрбиесі қиын балалармен жүргізілген жұмыста олардың адамдық қадір-қасиетін кемсіту арқылы емес, керісінше оларды сүйемелдеу, көтермелеу, дамыту арқылы табысқа жетуге болады.

Ықпал жасау шамасы. Ықпал ету құралдарын пайдалану – медицинада дәрі-дәрмектерді жұмсаумен тең: оны дұрыс шамалай білу керек. “Көп болса, жақсы болады” принципі мұнда жарамайды.

Педагогикалық әдептің өзі көбіне шаманы сезіне білу ретінде де қарастырылады. Өйткені шамадан шығып кету әдептен озуға әкеліп соғады. Әдепті мұғалім – салмақты, ұстамды, байсалды (жақсымағынада айтқанда) болады. Ол мінез-құлықтың да, сөйлесудің де, әдет-қылықтың да, киім киудің де тым қалыптан шығып кетуіне жол бермейді. Ол шамалап кейиді, шамалап кінәлайды, шамалап мақтайды. Бірақ кейісті тоқтататын, әзілді тежейтін, ақыл айтудан бұлтартатын сәтті қалайша дөп басып табасың? Міне, осы сәтті шамалауды – педагогтың өзі табуы, оны оқушылардың көздерінен,

олардың назарынан, үнсіздігінен білуі, жайт-жағдайлардан ұғынуы, жалпы көңіл-күйден, жеке көріністерден сезінуі, ақыры тәжірибесі негізінде іштей сезініп түсінуі керек. Бұл мұғалімнің дара шығармашылығы. Сол шаманы сезінсе – табысқа қолы жетеді, сезінбесе – оның тактикасы ойдағыдай нәтиже бермейді. Олай болса, мүмкін, тәуекелге бармау үшін тәрбие құралының әрқайсысын ептеп қана (ептеп қана жеку, ептеп қана мақтау, т.б.) қолдану керек шығар? Тіпті де олай емес. Ондай қарым-қатынас біздің тәрбиелік құралдарымыздың әсерін шектейді. Бұл арада, тәжірибелі мұғалімдер сияқты бар мүмкіндікті сарқа пайдаланған жөн. Тәрбие құралдарын пайдаланудағы сақтық та шектен тыс болмауы тиіс.

Шешімге келу. Белгілі бір жағдайда ең қажетті шешімге келу – педагогтық тактикадағы ең басты нәрсе емес пе? Ал ең жақсы шешім – байсалды ойластырылған шешім болдып табылады. Ашу, ыза үстінде көбіне оқушылардың қылығына немесе жалпы тәртібіне сай келе бермейтін шешімдер қабылданады. Педагогта адам, сондықтан оның да бар сезімге, ашулануға, буырқануға қақысы бар. Кей жағдайда мұндай сезімдерді тежеудің қажеті де жоқ, ал кейде солай ету керек те болады. Істің мәні олардың формасы мен көрініс беруінің шамасында. Мұғалім өз сезімдерін шынайы (жоқ жерде сезім білдіргенсімей), бірақ “жалпы адам” ретінде емес, шебер-педагог ретінде білдіруі икерек. Сіз ренжіп тұруыңыз мүмкін, бірақ ол қалайда педагогикаға жат формада болмауы тиіс, — А.С.Макаренконың бұл кеңесінің мәні зор. Ал ашу кернеп бара жатса ше? Ең жөні – сабаға түсу, барынша өзінді-өзін ұстау. “Өзіңнің не өзіңмен сөйлесіп тұрған адамның шамдана бастағанын байқасымен сөзді тоқтат” деп кеңес береді Л.Н.Толстой. Ашу-нашар кеңесші. Біз өзімізге қойылатын талапты білгенімізбен педагогикалық әдепті көбіне шамданған кезде бұзамыз. Ашуланғанда талап ұмыт қалады.

Көңіл қалдырмау. Көңіл қалдыру – адамдардың өзара қарым-қатысындағы бәлекет көзі. Ол ызаны қоздырады, кек тудырады, достарды араздастырады. Мектепте ол, атап айтсақ мұғалімдер мен оқушылар арасындағы көптеген қайшылықтардың, байланыстардың жоқтығының себепшісі. Көңілі қалған оқушы өзінің көңілін қалдырған мұғалімнің ешқандай талаптары мен кеңестерін іштей қабылдамайды. Көңіл қалдыру мұғалім мен оқушы арасында өзіндік психологиялық кедергі, ұзаққа созылатын психологиялық сыйыспаушылық тудырады. Көңілі қалған оқушы сырттай болмағанмен іштей сізге қарсы, ол сіздің шынайылығыңызға сенбейді, сіздің сөздеріңізге сезікпен қарайды, сіздің қайырым-ілтпатыңызға күмән келтіреді, сізден көңіл қалдырар жаңа қылық күтеді. Мұндай оқушымен байланысты қалпына келтіру қиынға соғады, бірақ ол бір кездерде өзінен-өзі қалыптасып кетеді деп күтуге де болмайды. Көңілдің қалуы әмәнде ізсіз өтпейді. Мұғалімнің өзінің кінәлі сіз бе, әлде оқушы ма, кінәлілігі үшін кешірімді оқушы бұрынырақ сұрай ма, әлде сіз сұрайсыз ба, тым санасып жатудың қажеті жоқ. Бұл мәселе әлдеқашан шешімін тапқан: кім әдептірек, кім тәртіптірек болса, кешірімді сол бірінші сұрайды. Оқушыдан дер мерзімінде кешірім сұрамау оны мұғалімнен жырақтатады, онымен ішкі байланысты салқындатады.

Оқушымен жеке әңгімелесу кезіндегі мінез-құлық. Оқушымен жеке сөйлесу – мұғалім шеберлігінің көрсеткіші. Ондай әңгімеге сабақтан кем дайындалмау керек. Оның жоспарын, барысын, өзіңіз оқушыға қояр сұрақтарды, сонымен қатар ол тарапынан болуы мүмкін сұрақтарды, ол сұрақтарға жауаптарды, сіздің сұрақтарыңызға оның берер мүмкін жауаптарын ойластыру қажет.

Әңгіменің аяқталу варианттарын міндетті түрде ойластырыңыз. Бәлкім, сізге оқушымен әңгімені “кешеуілдетуге”, кейінге қалдыруға тура келер. Сондықтан тиісті сылтауларды ойластыру қажет. Бұл – мұғалім айқайлап, оқушы үндемейтін, былайша айтқанда, екі жақ та өз пікірлерінде қалатын әңгімеден құтылуға көмектеседі. Бұған қолайлы жағдайда ғана қол жетеді. Ал әңгіменің қиюы келіспеген жағдайда оқушы өз қылығын ертеңіне, енді өз мұғаліміне ерегісіп, әдейі қайталауға бел байлайды.

Кінәлі оқушымен әңгіме барысында оның алдын-ала қорғану тәсіліне көшетінін және ол жай, қайшылықсыз жағдайда ықыласпен мойындай салардық дәлелдердің өзін жоққа шығаруға тырысатынын ескеру керек. Оқушы сіздің логикаңыз, сіздің өзіңізге әбден орынды көрінетін дәлелдеріңізге құлақ асудан гөрі, өзін қалай ақтаудың және осы әңгімені тағы қанша уақытқа созу жайын ойластырады. Егер мынадай тактикалық тәсіл қолдансақ: оқушының позициясына көшсек, не болар еді? Онда оқушыға қорғанудың қажеті болмай қалады да ол бар назарын мұғалім логикасына аударатын болады. Ал мұғалім болса, оқушы позициясынан дәлелденуі оңай, олқы жерлерін таба алатын болады. Оқушы позициясын бұзбауға, оның дәлелдерімен келісуге де болады, бірақ әңгімені, олқылықты оқушының өзі мойындайтындай логикаға тіреу керек.

Мұндай жолдар өте көп болуы мүмкін олардың педагогикалық әдепті бұзуға жетейлейтіндерін қолдануға болмайды.

Оралымды жолдар. Оралымды (тікелей емес) жолдарды пайдалануда педагогикалық әдеп педагогикалық тактикамен ұштасады. Әрине, сіздер, педагогикалық тактика, біз қандай бір тәрбиелік

әсер ету шараларын қолдансақ та ол әрқашанда оқушыларға тәрбие беру мүддесіне бағындырылуы керек деп түсінесіздер.

Оқушыларға тікелей ықпал ету ылғи да тиімді бола бермейтіндігі белгілі. Ең жақсы тәрбие – оқушыларды өздеріне білдірмей, ықтиярымен тәрбиелеу. Басқа бірегей жағдайларда оқушылар үшін “мен сені үйретейін деп тұрғаным жоқ

Деу, “бар да оқы” дегеннен тәуірірек. Оқушылар мұғалімнің турашылдығын тұтас қабылдайды, бірақ оның тікелігін жатсынады. Сондықтан да оқушы “кездейсоқ” кездесулер мен әңгімелесулерде мұғалім алдын-ала белгіленген әңгімемен салыстырғанда өзін неғұрлым еркін ұстайды, сенгіш келеді. Оқушылар бұйрық, кеңес, құрғақ ақылдан гөрі өтінгенді жақсы қабылдайды. Мұғалімнің еппен, әдеппен аяғына дейін айтып шықпаған ойларын олар өз ойларындай көреді, ондай ойлар оқушы көзқарасына айналады. Осы тақылеттес, бірақ тіке, оның үстіне үзілді-кесілді айтылған ойды оқушылар қабылдамауы да мүмкін. Әдепті педагогтың оқушылары өз қалағандарын істейді, ал олары мұғалімге керектігінің өзі болып шығады.

Әдепті мұғалім оқушылардың бастама көрсетулерін шектемейді, тіпті қателікке ұрынарын сезсе де, оқушыларға күмәндана тұрып, сенім білдіреді. Әрине, оның тіктеу келетін кездері де болады, бірақ мұндай жайт мейлінше сирек ұшырасады. Әдепті мұғалім талап қойғыш, бірақ қазымыр болмайды. Оқушылар дәл осындай талап қойғыштық көбірек ұнатады.

Білімді бағалау. Оқушылардың басым көпшілігінде қанағаттанарлықсыз (немесе күткендегіден төмендеу) баға теріс сезім тудырады. Ал кейбір оқушылар үшін ол – барып тұрған қайғының өзі. Мұндай жағдайда оқушылар ерекше кінәмшәл, ал олардың көрінер көзге немкеттілігі – кейбір мұғалімдердің, дәл мұғалімдер тарапынан бой көрсетуі мүмкін әдепсіздіктен қорғану ғана, өйткені оқушылар жолдастарына сенімді, олар бірге күйінеді. Мұғалім де ондай оқушылардың күйінішіне ортақ болып, олардың қанағаттанарлықсыз бағаны уақытша сәтсіздік деп қабылдауларына көмектесулері керек. Оқушы сіздің қанағаттанарлықсыз баға қоюыңыздың өзінен сіз оны өшіге немесе рахаттана қоймайтыныңызды байқауы тиіс.

Педагогикалық тактика тұрғысынан ең жақсы баға – объективті (оқушылар сөзімен айтқанда -әділ) баға. Төмен де, көтеріңкі де баға педагогикалық тактикаға жат. Оқушылардың білім көрсеткіші ретіндегі баға түрлі тактикалық сылтаумен өзгертіле алмайды. Бағалайтын ой-пікірлер арқылы ғана арылы-берілі орағытуға болады.

Көңіл күйі. Мерзімді басылымдарда: “Байқаңыздар – балалар бар!” деген тартымды атпен берілетін мақалалар жиі кездеседі. Қалаларда: “Мектеп” деген ескертпе белгілер ілініп қойылады. Мектепке кірер есіктің өзі, ләйім, осындай белгі болғай. Оның алдында бір сәт кідіріңіз, мектепке өз кейіс-ренішіңізді, босандығыңызды, бойкүйездігіңізді әкеліп тұрған жоқсыз ба, соны ойлап алыңыз. Егер көңіл күйіңіз нашар болса, оны табалдырықтан тыс қалдырыңыз. Оқушылар алдында мұғалім қалай болғанда да тек қана жайдары, қайратты және көңілі көтеріңкі болуы тиіс. Педагогтық кәсіп сыры осында. Педагогтың көңіл күйі – оның тәрбиелейтін зор күш-қуаты. Кімде-кім мұғалім көңілін бұзса, ол оқушыларымыздың тәрбиесіне зиянын тигізеді. Өзіңіздің де, өз әріптестеріңіздің де көңіл күйіне абай болыңыздар.

Әзіл. Тапқыр сөз. Оқушылар әзілді сүйеді. Олардың біріне –бірі қандай тапқыр сөздер айтып жататандарына құлақ салып көріңіздер. Оқушылар әзілі – олардың ақыл-ой және жалпы өсуінің көрсеткіші. Олар үшін әзіл – рухани өсу қажеттілігі. Оларға әзілсіз өмір сүру қиын. Оқушылар кейде, шынын айтсақ, тапқыр сөзі үшін ащы таяқ та жейді, бірақ олар бәсеңсімейді.

Өзі әзілді сүйетін, тапқыр сөзді мұғаліммен оқушылар ықыласты араласады, оның қателіктерін, тіпті күрттігін де кешіре береді. Ал әзілге жоқ мұғаліммен араласу әлдеқайда күрделірек. Айта кету керек, ондай мұғалімдерде көбіне әдеп те шамалы болады. Оқушылардың әзіліне олар үсті-үстіне кінәлау, үркіту, дауыс көтеру, “тап қазір тоқтатыңдар!” деп талап қоюмен жауап береді. Егер сіз әзілге жоқ болсаыңз, ең болмаса сол кемшілікті әшкере ете бермеңіз. Бұл сізге басы артық қайшылықтан құтылуыңызға көмектеседі. Тапқыр сөзбен айтылған ескерпені орындамастан бұрын оқушылар сізге де дәл сондай тапқыр сөзбен жауап қайыруға тырысқанымен, оны әрдайым дерлік назардан тыс қалдырмайды.

Педагогтық тактика. Ол мұғалімде оқушыға әсер теудің жағдайға қарай орағытуға болатын әр түрлі құралдарының мол қоры болуын ескереді. Онда бір сөз тіркесін сан құбылтып айтатын алуан түрлі дауыс ырғағы, күлімсіреу, әсерлі көзқарас, ым қимылдардың жинақталған шоғыры, тұрақты сөз нұсқаларының, мәтелдердің айтарлықтай қоры, сондай-ақ. Бірқатар артистік қимыл қозғалыстар және шешендік тәсілдер қоры болуы тиіс.

Мұғалімнің сырттай қолапайсыздық сияқты оқушыға әсер ету мүмкіндігін шектей түседі. Сан құбылатын дауыс ырғағы байлығының ішінен тек бажылдауды, ал бар сөздік құралдардан: “Қимылдама!

Үніңді шығарма! Сөйлемей отыр!” деген сияқты мезі болған сөздер жиынтығын қолданатын, “техникалық” жағынан қаруланбаған мұғалімнің табысқа жетуі шамалы болады. Әсер етудің бірөңкей құралдарын ұзақ уақыт пайдалана беруге болмайтыны белгілі. Олар “тозады”. Егер ондай педагог тактикасын өзгертпесе, ол өз оқушыларының көңілін таппайды, сыйластығына жетпейді, сүйіспеншілігіне ие болмайды. Бала жанын жараламау, ренжітпеу, әсер етудің әдепке жат құралдарын қолданбау үшін мұғалімнің қаншама алуан түрлі әдістерді меңгеруі қажет екенін елестетіп көруге болады.

Педагогтық әдеп пен педагогтық тактиканың оқушыларға ықпал ету мүмкіндіктері мол, оларды қолданудың өрісі кең. Сабақта және үзілісте, мектепте және мектептен тыс жерде, оқушылардың оқуға деген ынтасы мен моральдық көзқарастарын қалыптастыруда, сенімділік пен сыпайылыққа тәрбиелеуде, т.б. айнымас көмекшілеріміз.

«Мерей» жсекеменшік балабақшасы

Баяндама

Тақырыбы: «МДҰ педагогикалық ұжымының сыбайлас жемқорлыққа қарсы»

Дайындаған: Костилеуова А

2024-2025 о.жс.

Тақырыбы:

«МДҰ педагогикалық ұжымының сыбайлас жемқорлыққа қарсы»

Жас ұрпақ арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы сананы қалыптастыру бойынша ағартушылық және тәрбие жұмыстар қазақстандық қоғам өмірінің әр түрлі саласында сыбайлас жемқорлықты тудыратын және тамақтандыратын себептер мен жағдайларды жою (азайту) жөніндегі мемлекеттік сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатының бөлігі болып табылады.

Азаматтық қоғамды нығайту мен дамытудың қажеттілігі, құқықтық тұрғыдан сауатты азаматтарды тәрбиелеу, азаматтық құқықтары мен міндеттері туралы қажетті білімі бар, бұл білімді күнделікті өмірде қолдана алатын, сыбайлас жемқорлық көріністерін олардың азаматтық құқықтарын бұзу және осы құқықтарды қорғауға дайын болу Қазақстанда кезек күттірмейтін міндетіне айналуға.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім мен тәрбие педагогикалық кең мағынада - бұл арнайы ұйымдастырылған, құндылықтық көзқарасты қалыптастыру мақсатында мақсатты және бақыланатын әсер, сыбайлас жемқорлыққа қарсы сананы қалыптастыру және қабілеттерін дамыту, сыбайлас жемқорлыққа қатысты жастар арасында азаматтық позицияны дамыту қажет.

Педагогикалық тар мағынада - бұл сыбайлас жемқорлықпен күресті ұйымдастыруға бағытталған мамандандырылған оқу - ағарту жұмысының процесі мен нәтижесі.

Тұлғаның сыбайлас жемқорлыққа қарсы санасын қалыптастыру-үздіксіз процесс, оның негізгі бағыттары:

- 1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы құндылықтарды енгізу ;
- 2) сәйкес моральдық сенімдерді, қасиеттер мен сезімдерді қалыптастыру;
- 3) қажетті моральдық қажеттіліктер мен әдеттерді дамыту.

Бұл бағыттар сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім берудің міндеттері болып табылады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім мен тәрбиенің мәні қоғамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы талаптарын әрбір оқушының ішкі құндылықтары мен сенімдеріне аудару. Олар осындай болғаннан кейін, оның кейінгі өмірінде сенімді компас болады. Бұл тұрғыда сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім мен тәрбиені екі жақты процесс деп айтуға болады. Бір жағынан, білім алушылардан тиісті моральдық идеал туралы, моральдық және әдепсіз мінез - құлық, моральдық принциптер мен нормалар туралы қажетті білім мен түсінік қалыптастырады деп болжанады. Екінші жағынан, сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие адамның бойында өзі қабылдаған және сіңірген адамгершілік сана элементтеріне сәйкес әрекет ету мен әрекет етуге терең ішкі қажеттілікті қалыптастырудан тұрады